

Vybrané pojmy

z

oblastí velení

Slovo informace je významově velmi široký pojem. Vzniklo z latinského „informare“, které znamená uvádět v tvar nebo podobu — formovati, tvořiti, ale také zobrazovati, vytvářeti představu nebo pojem. Pod pojmem informace se zpravidla chápe každé sdělení, předané nějakou soustavou jiné soustavě o tom, že nastal nebo má nastat určitý jev nebo množina jevů. Informace o těchto jevech odstraňuje nebo zmenšuje neurčitost chování příjemce závislého na těchto jevech.

Jednotná a vyčerpávající definice tohoto pojmu dosud neexistuje, protože informaci lze definovat vždy jen ve vztahu k nějaké soustavě, již je určena. V nejobecnějším smyslu lze informaci chápat jako míru uspořádanosti, organizovanosti nebo jako zprávu, která má určitý obsah a význam. Při tomto pojetí vystupují dvě základní stránky informace:

a) **Kvantitativní**, která vyjadřuje užší (matematický) smysl a udává míru určitosti či uspořádanosti. Informace je zde veličinou, která vyjadřuje zmenšení neurčitosti v určité množině jevů, úměrné informačnímu množství v ní obsažené. Toto hledisko umožňuje jednotný matematický popis informace, určující množství informace počtem signálů a znaků, které informace tvoří.

b) **Kvalitativní**, kdy se pod pojmem rozumí v širším pojetí zpráva vůbec, zejména vzhledem k obsahu, uspořádanosti, struktuře a smyslu. Kvalitativní stránka si všímá významu a účelu informace z hlediska:

— **syntaktiky**, tj. jaké vztahy a pravidla určují skladbu znaků slov a vět pro zachycení obsahu informace

— **sémantiky**, tj. jak informace jednoznačně zobrazuje objektivní realitu

— **pragmatiky**, tj. jaká je relativní hodnota využitelnosti informace ve vztahu k jejímu příjemci.

Na základě dvou stránek informace, které odrážejí současně hlavní společenské aspekty poznání a řízení, lze informaci definovat takto:

a) informace je vše, co odráží nějaký fakt nebo událost, která se již stala nebo se má stát a jako taková je specifickým případem odrazu. Je to sdělení o určité části nebo prvku objektivní reality, které je nutným předpokladem každého řídicího procesu.

b) informace je vnímatelný obraz poznatého nebo předpokládaného obsahu skutečnosti, využívaného při přízpůsobování

vání se člověka životnímu prostředí (okolí).

Pod pojem informace se obvykle zahrnují:

— **teoretické poznatky** (vědní i odborné) nahromaděné za existenci lidstva v různých činnostech lidského bádání (např. výzkum, vynálezy, společenské a technické vědy apod.),

— **praktické poznatky** o různých jevech a procesech (pracovní postupy, technické popisy, data, výkazy, plány atd.).

Informace jsou přenášeny různými formami (ústně, písemně, fotografií, telefo-

nem, dálnopisem, rádiem, televizí apod.) a mohou být uchovány v knihovnách (knihy, časopisy, mikrofilmy, výkresy) nebo v lidské paměti či v pamětech technického rázu (děrná páska, paměť počítače, děrný štítek, magnetická páska apod.).

Ve velení jako specifickém procesu řízení, pokládáme za informace všechny údaje, které jsou obsaženy v rozkazech, nařízeních, hlášeních, zprávách, pracovních mapách všeho druhu, jakož i vše, co je obsaženo v řádech, předpisech, směrnících, učebních pomůckách a vojenském tisku.

INFORMACE SPOLEČENSKÁ

Za společenskou informaci pokládáme každou zprávu, (sdělení, údaj, záznam) o minulém, současném nebo očekávaném vnitřním a vnějším jevu (ději, stavu, procesu nebo činnosti bez ohledu na rozsah a formu), kterou si přímo či zprostředkovaně vyměňují lidé (společenské skupiny) a která může u příjemců odstranit jistotu neznalost a tak omezit množinu možných jednání.

V zásadě jde o každý poznatek, který umožňuje subjektu poznání (okolí, života, přírody, techniky, politiky, kultury apod.) a na jeho základě se rozhodovat. Společenská informace funguje jako základní kategorie procesu spjatých s řízením společnosti a společenských soustav. Aby informace mohla být považována za společenskou, musí se shodovat s logikou myšlení a obsahovat pravdivé údaje.

Společenská informace je podstatou těchto společenských činností:

- procesu poznávání (získávání informací),
- procesu organizování (nástroje řízení),

- procesu výchovy (k činnosti, akceschopnosti).

Společenská informace je nezbytným předpokladem procesu řízení:

- uvnitř společnosti jako dynamického systému,
- mezi jednotlivými součástmi společnosti jako dynamickými systémy,
- mezi společností a přírodou (přímo nebo prostřednictvím jiných soustav).

Společenská informace má svůj konkrétní obsah a své konkrétní druhy, kategorie i třídy. Základními druhy společenské informace jsou např. informace: politické, ekonomické, vědecké, vojenské atd. Základními kategoriemi např. ekonomické informace jsou informace socialistické, kapitalistické, vnitrostátní ekonomiky apod., třídami těchto kategorií mohou být informace o zemědělství, průmyslu, financích apod.

Nejpropracovanějšími současnými druhy společenské informace jsou informace ekonomické a vojenské.

INFORMACE VOJENSKÁ

Vojenské informace zobrazují jevy vojenské reality, popisují stav, činnost a chování ozbrojených sil. Vznikají a obíhají v soustavě ozbrojených sil při přípravě a realizaci ozbrojeného zápasu.

V soulase s definicí společenské informace lze vojenskou informaci definovat takto:

Vojenská informace je vnímatelný obraz poznaného či předpokládaného jevu vojenské skutečnosti, použitelného při činnosti člověka v systému ozbrojených sil a při řízení jeho dynamických změn.

Vojenská informace má své specifické rysy, kterými se liší od ostatních společenských informací. Vztah mezi společenskou a vojenskou informací je vztahem obecného a zvláštního.

Obsahová stránka vojenské informace je dána jednoznačným vztahem informace k vojenské realitě, který může být vyjádřen některým zobrazovacím pravidlem:

- a) implikačním

$$R_{voj} \rightarrow I_{voj}$$

nebo

b) funkčním

$$I_{voj} = f(R_{voj})$$

R_{voj} ... vojenská realita ve své mnohotvárnosti

I_{voj} ... vojenská informace, kterou lze získat o vojenské realitě

→ ... implikační zobrazovací pravidlo

f ... funkční zobrazovací pravidlo

Zobrazovací pravidla ukazují způsob vzniku vojenské informace I_{voj} o vojenské realitě R_{voj} (měřením, čtením, popisem apod.). U vojenské informace se vždy jedná jen o možnost získání I_{voj} o R_{voj} .

Tato možnost v sobě zahrnuje jak pravděpodobnost výskytu I_{voj} podle pravidel teorie informace, tak míru měřitelnosti vojenské reality.

Základním zdrojem vojenské informace je proces přípravy a vedení ozbrojeného zápasu mezi dvěma soustavami ozbrojených sil (vlastní a nepřítel), reprezentovaný možnými změnami jejich stavů a činnosti v prostoru a čase.

Všechny informace prvotní (zprávy, hlášení) i odvozené (rozkazy, nařízení), vstupující nebo vystupující z vojenských systémů a zobrazující specifické charakteristiky stavu, fungování nebo působení ozbrojených sil jsou informacemi vojenskými.

TEORIE INFORMACE

Teorie informace je jednou ze složek kybernetiky. Zkoumá a řeší úlohu informace v procesu řízení, otázky kvantitativního a kvalitativního definování informace a podstatu vzniku, sběru, přenosu, zpracování, uchování a výdeje informace.

Teorie informace není dosud uzavřenou vědní disciplínou. Další zkoumání je zaměřeno na odlišení dvou základních stránek informace: kvantitativní a kvality (viz Informace). Tak, jak byla zpracována základateli kybernetiky Wienerem a Shannonem, je především teoretickým základem

pro technické řešení přenosu informací, protože bylo propracována „jen“ její kvantitativní stránka. To umožňuje řešit problémy sdělování informací apod. Protože bylo nutno tyto problémy řešit matematicky, byla definována kvantitativní míra informace. Její určení se stalo základem obsahem teorie informace. Vyjadřuje míru odstranění neurčitosti (entropii) u příjemce informace.

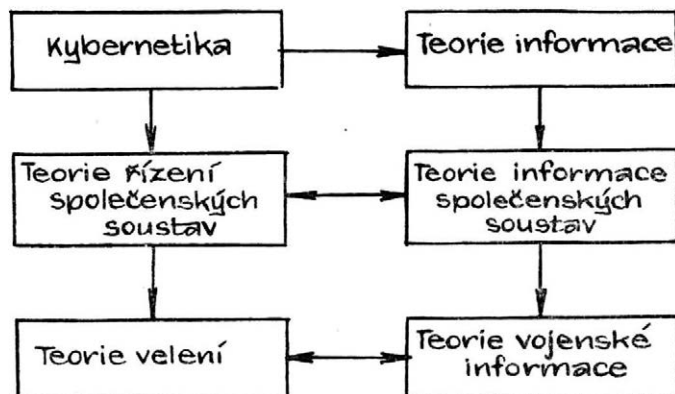
Předmětem současného výzkumu v oblasti teorie informace je její obsahová (kvalitativní) stránka.

TEORIE VOJENSKÉ INFORMACE

Teorie vojenské informace (TVI) je budována na teoretických poznatcích obecné teorie informace. Zkoumá zákonitosti a

principy vojenských informačních procesů a na základě těchto zákonů a principů vypracovává pravidla tvorby a funkce in-

Schéma

formačních procesů, umožňujících realizaci optimálního vojenského informačního systému.

TVI je částí teorie velení a jejím předmětem zkoumání jsou zejména specifické rysy informačních procesů, probíhajících v ozbrojených silách jako zvláštní formě společenské soustavy. V plné míře se uplatňuje při obecné analýze velení vojskům jako specifickém procesu řízení v ozbrojených silách.

Úloha, místo a souvislosti teorie vojenské informace s nejbližšími vědními disciplinami ukazuje — viz schéma

Cílem zkoumání TVI je odhalit zákonitosti vojenských informačních procesů a na základě jejich poznání poskytnout teorii velení potřebné závěry pro rozvoj velení.

Vojensko-výzkumné práce z oblasti TVI lze shrnout do těchto oblastí:

1. Studium informačních procesů

a) shromažďování a klasifikace vojenských informací,

b) metody zpracování odvozených informací (rozkazů, nařízení),

c) metody uchovávání (ukládání) a vyhledávání informací,

d) metody vydávání a rozšiřování informací,

e) organizace vojensko-informační činnosti v různých odvětvích vojenské vědy

2. Rozpracování metod analýzy informace (určování kritérií, hodnocení obsahu dokumentů, metody vyhledávání nejlépe odpovídající informace atd.).

3. Rozpracování metod záznamu vojenské informace v dokumentační podobě.

4. Rozpracování systémů vyhledávání informací vzhledem k rozdílným objemům a druhům informací.

5. Rozpracování návrhů na racionalizaci informačního toku a na postupné zavedení jednotného integrovaného vojenského informačního systému.

Za vedení komunistické strany, za podpory všeho lidu a všestranné pomoci Sovětského svazu jsme vybudovali novou, lidovou a bojeschopnou armádu. V uplynulém období jsme dohnali, co bylo ve výstavbě armády předtím zmeškáno. Dnes máme armádu vskutku lidovou, vychovávanou k bezmezné oddanosti a lásce k lidově demokratické republice Československé. Zlepšilo se kádrové složení důstojnického sboru, zdokonalila se politická a odborná a vojenská připravenost armády. Politickovýchovná práce, jejímž základem je vědecký světový názor, se stala neoddelitelnou součástí příprav vojsk. To všechno bylo umožněno díky péči strany, vlády a všeho lidu. Naše armáda navázala na slavné revoluční tradice husitských vojsk a využívá zkušeností nepřemožitelné Sovětské armády, zabezpečuje pokojnou práci lidu na výstavbě socialismu.

(Ze zprávy Ústředního výboru Komunistické strany Československa X. sjezdu KSČ a další úkoly strany.)

ZKUŠENOSTI

PRAXE